

ПЕРЕДМОВА

У грудні 2008 року в Одеській національній юридичній академії відбулась чергова зустріч вітчизняних фахівців у сфері філософії права. На порядку денному «круглого столу», що зібрав представників юридичних шкіл з усієї України, стояли питання сучасної методології юридичної науки, а саме — застосування одного з перспективних підходів у вивченні державно-правових явищ — герменевтики. Протягом двох днів представники різних правничих шкіл України обговорювали методологічний потенціал герменевтики в юридичних дослідженнях, практику застосування герменевтичного підходу та методу в галузевих юридичних дослідженнях та правотлумачній діяльності.

Юридична герменевтика є порівняно новим дослідницьким напрямом, що сьогодні переживає вражаючу еволюцію від прикладного засобу, що епізодично застосовувався в окремих працях, до концептуально-методологічного підходу, який певною мірою визначає «обличчя» посткласичної методології юридичної науки.

Герменевтика активно впроваджується в методологію правоведення. Герменевтика відстоює цінність традицій, указує на зразки поведінки, що існували, як на еталони сучасності. Для герменевтики найважливішим є питання про розуміння людиною суцього і належного. При цьому у процесі розуміння на предмет пізнання поширюється інтелект, почуття, інтуїція, взагалі особистість того, хто прямує до розуміння. Герменевтичне мислення занурюється в те, що зветься герменевтичне коло розуміння і віри. Для герменевтики важко уявити пересікання світу текста і світу інтерпретатора.

Правова герменевтика призначена стати новою науковою методологією ведення діалогу в умовах різноманіття правових культур і равноправності локальних цивілізацій.

Сьогодні зрозуміло, що в юриспруденції герменевтика не може бути зведена виключно до інтерпретації. Нові можливості відкриваються для правової сфери шляхом звернення до питань розуміння, передрозуміння, герменевтичного кола, мистецтва тлумачення та ряду інших. Саме ці дослідницькі напрямки представлені в статтях учених — філософів, соціологів і юристів, що опубліковані у даному збірнику.

Так, у збірнику представлені на розгляд читачів статті, в яких ставляться питання щодо загальних методологічних засад застосування герменевтики в юридичних дослідженнях (М. А. Дамірлі, Р. М. Бірюков, А. М. Зуєва, О. С. Мель-

ничук, О. В. Стовба, І. С. Кривцова, К. О. Шелестов, О. В. Ткаченко). Ряд наукових праць присвячений застосуванню герменевтичного підходу у вивченні правосвідомості, правових ідей, правового менталітету, прав і свобод людини і громадянина (О. Ф. Скакун, Л. М. Бойко, Ю. П. Лобода, Д. А. Гудима, О. Е. Нікітченко, Е. І. Мартинюк), а також осмисленню з позицій герменевтики наукової спадщини окремих філософів права та правових шкіл (О. А. Довгополова, О. А. Івакін, М. В. Мамич, С. В. Ромашкін, Л. Г. Удовіка).

Великий масив представлених у збірнику статей присвячений герменевтичному аналізу окремих категорій та понять юридичної науки (Б. В. Бабін, О. П. Донченко, О. О. Джураєва, С. В. Ковбасюк, І. В. Немченко, Л. М. Сумаркова, Г. М. Чувакова, Ю. В. Юлінецька). Відмітним явищем проведеної конференції та збірки, підготовленої на її основі, стало звернення філософів права до проблем правосуддя, в тому числі — практики Європейського суду з прав людини (В. С. Бігун, І. В. Гловюк, М. Ю. Каргузов).

Слід особливо підкреслити важливість спроби застосування герменевтичного підходу у галузевих дослідженнях, у тому числі — у сфері міжнародного права (О. П. Подцерковний, Н. В. Мішина, А. В. Кобзар, Н. М. Крестовська, С. С. Нестеренко, І. С. Смазнова).

Без сумніву, представлені у цій збірці наукових праць матеріали будуть цікавими не тільки для фахівців у галузі філософії права. Адже вони демонструють нові методологічні можливості для поглиблення та урізноманітнення досліджень у всій царині юриспруденції. Вважаю також, що студенти, які розпочинають свій шлях як молоді науковці, можуть використовувати положення та висновки досліджень з цієї збірки для написання наукових та конкурсних робіт.

Сергій КІВАЛІОВ,

доктор юридичних наук,
професор, академік АПН України,
президент Одеської національної
юридичної академії,
голова Комітету Верховної Ради
України з питань правосуддя